

شراب خواری؛ تهدیدی برای امنیت اجتماعی

حجت الاسلام والمسلمین مصطفی محبوبزاده*

اشاره

امنیت در فرهنگ لغات به معنای ایمن شدن، درامان بودن و بی‌یمنی است؛ همچنین به معنای ایمنی، آرامش و آسودگی آمده است. فارغ از ریشه لغوی، در تعریف امنیت باید گفت که امنیت عبارت است از: «حالت و شرایطی که در آن آرامش، آسودگی و ایمنی خاطر حکم فرماست و ترس و یمنی وجود ندارد».

در مجموع ۶۲ کلمه با ریشه امن و حدود ۸۷۹ مرتبه در قرآن کریم به کار رفته است. امنیت در قرآن کریم از نعمت‌های بزرگ خداوند دانسته شده است که انسان را برای تحقق این هدف به آرامش عمومی و عبادت و معنویت دعوت می‌کند.

امنیت اجتماعی به معنای امنیت جان، مال، آبرو و موقعیت شخص است؛ یعنی آرامش و آسودگی خاطری که جامعه برای اعضای خود فراهم می‌کند. این اصطلاح به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به گونه‌ای در ارتباط با دیگر افراد جامعه یا نظام سیاسی و دولت است. امنیت اجتماعی یکی از حساس‌ترین و مهم‌ترین امنیت‌ها به شمار می‌رود؛ زیرا چنانچه امنیت در جامعه در حدی نباشد که انسان‌ها بتوانند نمودار آینده خود را بر اساس گذشته خویش ترسیم کنند، رشد و توسعه امکان‌پذیر نخواهد بود.^۱

در دین اسلام با هر عاملی که امنیت را تهدید کند، نه تنها از جنبه فردی که از لحاظ اجتماعی برخورد می‌شود و چه بسا یکی از دلایل حرام دانسته شدن برخی اعمال، آسیب‌های اجتماعی متأثر از آن باشد. شراب‌خواری از جمله اعمالی است که آثار ویران‌کننده آن بر فرد و جامعه برای

* کارشناس در حوزه مطالعات اجتماعی.

۱. هادی رجیبی و خداکرم عبدی، «شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر قرآن کریم»، ص ۷۱.

همگان روشن است و امروزه هم از نظر پزشکی و هم حقوقی، در اغلب کشورها با آن برخورد می‌شود.

شراب‌خواری در آیات و روایات

آنچه قوانین امروزی به آن رسیده است، قرن‌ها پیش در دین اسلام پیش‌بینی شده بود و با احکامی از وقوع آن پیشگیری می‌شود؛ از جمله در آیات قرآن طی مراحل حکم به حرمت شراب داده می‌شود: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجَسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ؛ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ»^۱ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، شراب و قمار و بت‌ها و ازالام [= نوعی بخت‌آزمایی]، پلید و از عمل شیطان است، از آنها دوری کنید تا رستگار شوید. شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و از نماز بازدارد. آیا [با این همه زیان و فساد، و با این نهی اکید] خودداری خواهید کرد؟».

برخی نکات این آیات عبارت‌اند از: مؤمن شرب خمر نمی‌کند؛ شراب در کنار گناهان مسلم نظیر قمار، بت‌پرستی و بخت‌آزمایی قرار داده شده است؛ در توصیف شراب از کلمه رجس و پلیدی استفاده شده که از کارهای شیطان است؛ دستور صریح به ترک شرب خمر داده شده «فَاجْتَنِبُوهُ»؛ شرب خمر از ابزار شیطان برای ایجاد عداوت و کینه بین مؤمنان دانسته شده است؛ یکی از شروط فلاح و رستگاری، ترک شرب خمر است.

در روایات نیز از سه جنبه این مسئله پرداخته می‌شود: حرمت، پیامدهای دنیوی و اخروی و دلایل حرمت که بی‌شک یکی از دلایل آن، آثار سوء اجتماعی مثل قتل، دزدی، تجاوز به عنف و ... است. امام صادق علیه السلام در روایتی فرمود: «شُرْبُ الْخَمْرِ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ»^۲ خوردن شراب، کلید هر شری است».

در روایت دیگری از امیرالمؤمنین علیه السلام پرسیده شد: «شما گمان می‌کنید که نوشیدن شراب بدتر از زنا و سرقت است؟» فرمود: «بله، چراکه ممکن است زناکار به همین گناه اکتفا کند و

۱. مانده: ۹۰ - ۹۱.

۲. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۱۲، ص ۶۹۵.

خود را به گناه دیگر آلوده نکند؛ اما شراب‌خوار با آنکه به یک گناه آلوده شده، به گناهان دیگری نیز مانند زنا، دزدی، آدم‌کشی و ترک نماز آلوده خواهد شد.^۱

شراب‌خواری و افزایش جرایم اجتماعی

بر اساس واقعیات و آمار در جوامع مختلف به‌ویژه جوامع غربی که آزادی کامل در نوشیدن شراب وجود دارد، جرم و جنایت در حالت مستی، آمار بالایی را به خود اختصاص داده است. در ادامه به برخی از این جرایم اشاره می‌شود.

۱. افزایش خشونت به‌ویژه در نوجوانان

بسیاری از مطالعات میدانی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد افراد تحت تأثیر الکل، بیشتر ممکن است کنترل خود را از دست بدهند و به رفتارهای خشونت‌آمیز دست بزنند که این موضوع می‌تواند به کاهش امنیت اجتماعی منجر شود. الکل با تغییر سطح انتقال‌دهنده‌های عصبی و تغییرات شیمیایی در مغز، سبب کاهش کنترل رفتار و احساسات می‌شود و در نتیجه خشونت افزایش می‌یابد.^۲

در بخشی از گزارش سردار منتظر المهدی (معاون فرهنگی - اجتماعی فراجا) درباره آثار اجتماعی نوشیدن مشروبات الکلی آمده است: «آثار مصرف الکل در سطح "اثرات شخصی" محدود نمی‌ماند، بلکه پیامدهای مخربی را نصیب اطرافیان و جامعه می‌سازد؛ همچنین آن‌گونه که از شواهد پیداست، مصرف الکل موجب افزایش رفتارهای ضد اجتماعی و "خشونت‌های بین فردی" می‌شود. این افراد بی‌محابا به دیگران آسیب می‌رسانند و سلامت آنان را به خطر می‌اندازند؛ به‌ویژه افراد الکلی اغلب اعضای خانواده خود را آماج خشم و خشونت قرار می‌دهند. "قانون‌گریزی" نیز در میان افرادی که الکل مصرف می‌کنند، بسیار شایع است».^۳

محققان دانشگاه لیورپول انگلستان در سال ۲۰۰۸ گزارش دادند که ۴۰ درصد از دختران نوجوان و ۴۲ درصد از پسران نوجوان که حداقل یک بار در هفته الکل می‌نوشند، در خشونت‌ها و دعواها شرکت می‌کنند.^۴ مورین والتون در کتاب الکل و خشونت در نوجوانان توضیح می‌دهد

۱. همان، ج ۶، ص ۴۰۳.

۲. لین کوری مک گی، اعتیاد به الکل در نوجوانان، ص ۳۴.

۳. قابل دسترس در سایت خبرگزاری مهر، ۲۷ خرداد ۱۴۰۲؛ <https://B2n.ir/ee5426>

۴. لین کوری مک گی، اعتیاد به الکل در نوجوانان، ص ۳۴.

بچه‌هایی که الکل می‌نوشتند، معمولاً دعوا هم می‌کنند یا آنهایی که قبل از دعوا الکل می‌نوشتند، معمولاً رفتارهای خطرناک انجام می‌دهند. در گزارشی از پلیس لاس وگاس در سال ۲۰۱۰ دو دختر ۱۷ ساله در پارتنی‌ها با گلوله کشته شدند.^۱

بر اساس آمار، در ایالات متحده ۴۰ درصد از زندانیانی که به جرم اعمال خشونت‌آمیز زندانی شده‌اند، تحت تأثیر الکل در زمان ارتکاب جرم بوده‌اند.^۲

۲. اختلال در روابط خانوادگی

به طور معمول عادت به شراب‌خواری به‌ویژه در مردان سبب ایجاد کشمکش در محیط خانواده، نزاع‌های پی‌درپی، ضرب‌وشتم همسر و فرزندان می‌شود و در بسیاری مواقع به طلاق و جدایی هم می‌انجامد. این امر انواع فسادها و بحران‌ها، مانند بی‌غیرتی شوهر در برابر زن و فرزند و حتی گاه قمارکردن روی زن و دختر در پارتنی‌های شبانه را در پی دارد.^۳ همچنین برهم‌زدن امنیت خانواده به کاهش کیفیت زندگی و ناامنی اجتماعی می‌انجامد.

۳. تجاوز جنسی

بسیار دیده شده است که فرد شراب‌خوار به دلیل هیجان‌های زودگذر، دچار تمایل جنسی شدید و در نتیجه تجاوز به عنف و زنا می‌شود که در روایات اسلامی هم به آن اشاره شده است. امام باقر (ع) می‌فرماید: «يُدْخِلُ صَاحِبَهُ فِي الزَّانَا».^۴ همچنین شراب، فرد می‌خوار را به زنا آلوده می‌کند؛ زیرا فرد در حالت مستی هیچ کنترلی بر روابط جنسی خود ندارد.^۵

امام صادق (ع) در پاسخ به پرسش مفضل از علت تحریم شراب فرمود: «خداوند شراب را به علت تأثیر بد و فساد که به وجود می‌آورد، حرام کرد؛ زیرا می‌گسار دچار ریشه در اندام می‌شود و شراب نورانیت و جوانمردی و مروتش را از بین می‌برد و او را در ارتکاب کارهای حرام، خونریزی و زنا گستاخ می‌کند و این خطر برایش وجود دارد که چون مست و لایعقل شود، به محارم خود تجاوز کند».^۶

۱. همان.

۲. محمدداود نصیری الحسینی و حسین قادری، علوم نوین در اسلام، ص ۱۱۴.

۳. محمدرضا ضمیری، مشروب‌خواری مردان، جرمی علیه زن و خانواده، ص ۲۲۲.

۴. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۴۳۰.

۵. محمدرضا ضمیری، مشروب‌خواری مردان، جرمی علیه زن و خانواده، ص ۲۲۲.

۶. شیخ صدوق، علل الشرایع، ج ۲، ص ۴۷۶.

امروزه آمارهای فراوان تعرض و تجاوز به زنان در جوامع - به اصطلاح - آزاد نشان از پایین آمدن احساس امنیت اجتماعی به دلیل مورد تعرض گرفتن از سوی افراد نامتعادل به‌ویژه افراد شراب‌خوار در جامعه است. در یک پژوهش درباره شاخص‌های امنیت اجتماعی از خانم‌ها پرسیده شده است که به این موارد اشاره کرده‌اند:

تردد به‌تنهایی در شب، راه‌رفتن به‌تنهایی در یک مسیر خلوت، نشستن در پارک‌های حاشیه‌ای به‌تنهایی، امنیت‌داشتن افراد در رفت‌وآمدهای اجتماعی و احساس آسایش از دید زنان.^۱ درحالی‌که وجود افراد غیرمتعادل به‌شدت می‌تواند این شاخص‌ها را تهدید کند.

مرکز ملی بهداشت زنان در آمریکا اظهار می‌دارد شایع‌ترین ماده‌ای که سبب تجاوز به‌عنف یا تجاوز جنسی می‌شود، الکل است.^۲ تخمین زده می‌شود که در ایالات متحده آمریکا، هر ثانیه یک زن به‌زور و تهدید مورد تجاوز قرار می‌گیرد که خیلی از این موارد تحت تأثیر استفاده از الکل اتفاق می‌افتد.^۳ همچنین مرکز مبارزه با اعتیاد در آلمان اعلام کرد پنجاه درصد تجاوزهای جنسی در آلمان تحت تأثیر مصرف مشروبات الکلی بوده است.^۴

بنابراین امروزه شرب خمر و ازدست‌دادن تعادل تهدیدی جدی برای حضور امن خانم‌ها به‌ویژه در جوامع غربی تبدیل شده است که متأسفانه توجه‌نکردن به حکم الهی حرمت شراب و بالارفتن مصرف الکل در جامعه ما نیز رفته‌رفته آمار جرایمی مانند تجاوز به‌عنف را افزایش داده است.

۴. سرقت

از امیرالمؤمنین علیه السلام پرسیدند شما معتقدید شراب‌نوشیدن از زنا و دزدی بدتر است؟ آن حضرت فرمود: «آری، زیرا کسی که زنا می‌کند، بسا مرتکب گناه دیگری نشود؛ ولی کسی که شراب نوشید، هم زنا می‌کند، هم دزدی می‌کند، هم مرتکب قتل حرام می‌شود و هم نماز نمی‌خواند».^۵ بنابراین ارتکاب به سرقت نیز از عواقب نوشیدن شراب است که این مسئله در آمارهای رسمی منتشرشده کاملاً مشخص است؛ برای مثال بسیاری از شهرهای ایالات

۱. مهدی عبدی و دیگران، «شناسایی ابعاد و شاخص‌های امنیت اجتماعی»، ص ۱۶۳.

۲. لین کوری مک‌گی، اعتیاد به الکل در نوجوانان، ص ۳۴.

۳. محمدرضا ضمیری، مشروب‌خواری مردان، جرمی علیه زن و خانواده، ص ۲۲۷.

۴. همان.

۵. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۴۰۳.

متحدۀ آمریکا شاهد افزایش مداوم دزدی و جرایم مربوط به سرقت اموال بوده‌اند. تعدادی از این سرقت‌ها (حدود ۱۵ درصد) به مصرف الکل مرتبط هستند.^۱

۵. قتل

از آثار شوم شراب‌خواری، ارتکاب به قتل است. امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «خوردن شراب، فرد را درگیر زنا، سرقت و قتلی می‌کند که خداوند آن (قتل) را حرام دانسته است».^۲ در بیش از نیمی از قتل‌ها و تجاوزهای جنسی آمریکا الکل مصرف شده است؛ همچنین حدود ۴۰ درصد مجرمان زندانی در زمان انجام جرم و جنایت مست بودند و بسیاری از وقایع اگر فرد مجرم یا قربانی یا هر دو مست نبودند، رخ نمی‌داد.^۳

فرمان قتل امیرکبیر

یکی از دردناک‌ترین جنایت‌های دوران قاجار، صدور حکم قتل امیرکبیر از سوی ناصرالدین شاه است. دشمنان امیرکبیر و در رأس آنها مادر ناصرالدین شاه با بدگویی از امیرکبیر، موجب صدور فرمان عزل و فرستادن او به کاشان شدند. اما این کافی نبود، چون از علاقه شاه به او خبر داشتند؛ بنابراین چهل روز پس از تبعید امیرکبیر به کاشان، در شبی که جشن عروسی علی‌قلی میرزا اعتضادالسلطنه با سلطان‌خانم بود و ناصرالدین شاه [به دلیل مستی] از خود بیخود شده بود، مهد علیا فرصت را مغتنم شمرد و فرمان کشتن میرزا تقی‌خان امیرکبیر را خطاب به علی‌خان حاجب‌الدوله فراش‌باشی از فرزندش گرفت. شاه که نیمه‌های شب به خود آمد، دستور داد حکم را برگردانند؛ اما به او گفتند که حاج علی‌خان برای اجرای دستور به سمت کاشان راه افتاده است.^۴

داستان جوانی که اسیر دام شیطان شد

ایرج میرزا درباره می‌نوشی جوانی به دستور ابلیس می‌سراید:
ابلیس شبی رفت به بالین جوانی آراسته با شکل مهیبی سر و بر را
گفتا که منم مرگ، اگر خواهی زنهار باید بگزینی تو، یکی زین سه خطر را

۱. محمد داود نصیری الحسینی و حسین قادری، علوم نوین در اسلام، ص ۱۱۴ - ۱۱۵.

۲. شیخ صدوق، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۲۴۵.

۳. مونیکا ارفع و سیدمجتبی جزایری، الکل، ص ۱۳۰.

۴. دانشنامه میزان، ۱۱ دی ۹۸، قابل دسترس در: <https://www.mizanonline.ir/fa/news/>

یا آن پدر پیر خودت را بکشی زار یا بشکنی از خواهر خود سینه و سر را
یا ساگری از باده گلرنگ بنوشی تا آن که بپوشم ز خطای تو خطر را
گفتا پدر و خواهر من هر دو عزیزند هرگز نکنم ترک ادب این دو نفر را
لیکن چو به می دفع شر از خویش توان کرد می نوشم و با آن بکنم دفع خطر را
جامی چو بنوشید بشد خیره ز مستی هم خواهر خود را زد و هم کشت پدر
را^۱

۶. بالا رفتن جرایم رانندگی

سردار منتظرالمهدی در بخشی از گزارش خود، یکی از عوامل مؤثر بر «رفتار پرخطر رانندگی» را مصرف الکل می‌داند؛ چراکه این افراد حین مصرف الکل و حتی بعد از آن، مهارت «خود مهارگری» را از دست می‌دهند و در زمان رانندگی خطراتی را برای خود و دیگران ایجاد می‌کنند^۲ که با مراجعه به اخبار می‌توان نمونه‌های زیادی را دید.

در سال ۲۰۰۹، ۵۴۷۰ نوجوان زیر ۲۱ سال بر اثر تصادفات رانندگی درگذشتند. طبق گزارش سازمان شورای قرن که یک سازمان مردمی برای مبارزه با رانندگی در حالت مستی و نوشیدن الکل در زیر سن قانونی در سراسر ایالات متحده آمریکا است، از این تعداد مرگ ۱۳۹۸ نفر به علت رانندگی در حالت مستی فوت کردند. در کشورهای مثل ایالات متحده، ترکیه و چین رانندگی با مصرف مشروبات الکلی ممنوع است و قوانین سختگیرانه و جریمه‌های بسیار سنگینی وضع شده است، مثل حبس ابد در چین. در استرالیا، فرانسه، آلمان و انگلستان هم مبالغ بالایی تا حدود ۶۰۰۰ دلار جریمه در نظر گرفته شده است.

در ایران هم به تازگی این جریمه افزایش چندبرابری داشته است؛ اما از نظر کارشناسان، میزان جریمه که یک میلیون و پانصد هزار تومان تعیین شده، در مقایسه با دیگر کشورها بسیار کم است و بازدارندگی لازم را ندارد.^۳ افزون بر اینکه در کشور ما از نظر اعتقادی نیز خوردن هر مقدار از نوشیدن شراب حرام است و تنبیهات جدی از نظر حدود الهی برای این امر در نظر گرفته شده

۱. قابل دسترس در سایت گناه‌شناسی: <https://nidamat.com/>

۲. قابل دسترس در سایت خبرگزاری مهر، ۲۷ خرداد ۱۴۰۲؛ <https://B2n.ir/ee5426>

۳. چرا جریمه یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومانی کافی نیست؟ سایت خبربان، ۱۴۰۳/۷/۲۱؛

است.

شیوه اسلام؛ پیشگیری و درمان

اسلام دینی جامع و کامل است که افزون بر توجه به جنبه‌های روحانی و معنوی زندگی، به بهداشت جسمی و روانی نیز اهمیت ویژه‌ای می‌دهد. اعتیاد به مواد مخدر و الکل از منظر اسلامی، مشکل اجتماعی و اخلاقی است که نیازمند تدابیر پیشگیرانه و درمانی مناسب است. شیوه اسلام در مواجهه با آسیب‌های فردی و اجتماعی شامل جلوگیری از وقوع جرم از طریق صدور فرمان‌ها و احکام فقهی است؛ برای مثال در موضوع شراب، ایجاد ممنوعیت برای استفاده، تولید، فروش و حتی حضور در مکان‌های نوشیدنی پیش از وقوع جرم، از بروز آسیب‌ها جلوگیری می‌کند؛ زیرا افرادی که در معرض این موضوع قرار می‌گیرند، بیشتر به سمت آن تمایل پیدا می‌کنند؛ به قول شاعر

زد دست دیده و دل هر دو فریاد که هرچه دیده بیند، دل کند یاد

در ادامه به برخی از شیوه‌های اسلام برای پیشگیری و درمان شراب‌خواری اشاره می‌شود.

الف) آموزش و آگاهی

همان‌گونه که در این نوشتار بیان شد، آموزش همگان به‌ویژه جوانان و فراهم کردن اطلاعات صحیح درباره زیان‌های مصرف مواد مخدر و الکل یکی از روش‌های مؤثر پیشگیری است. برگزاری کلاس‌ها و جلسات آموزشی با محتوای دینی می‌تواند در این زمینه تأثیرگذار باشد.

ب) آموزه‌های دینی و معنوی

اسلام به پیروان خود توصیه می‌کند از مصرف هر ماده‌ای که به عقل و سلامت فرد آسیب می‌زند، پرهیز کنند. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «جَمَعَ الشَّرُّ كُلُّهُ فِي بَيْتٍ وَ جُعِلَ مِفْتَاحُهُ شُرْبُ الْخَمْرِ»^۱ بدی‌ها همه در یک خانه جمع شده‌اند و کلید آن خانه شراب‌خواری است».

ج) بازنگری باورها

یکی از مشکلات در برخورد با شراب‌خواری این است که حرمت آن فقط به حالت مستی تقلیل داده می‌شود؛ به این معنا که اگر مصرف الکل کمتر از حد مستی باشد، مشکلی ندارد؛ درحالی‌که زیان‌های الکل حتی با یک‌بار نوشیدن نیز وجود دارد و در دین اسلام از مصرف آن

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۴۹.

حتی به مقدار کم و به منظور درمان منع شده است.

ابی‌یعفور به امام صادق علیه السلام گفت به بیماری مبتلا است که با نوشیدن نیبذ (شراب) دردش تسکین می‌یابد. امام فرمود: «نمی‌توانی بنوشی، زیرا حرام است و از وسوسه‌های شیطان است که می‌خواهد تو را به گناه بی‌اندازد. اگر از نوشیدن شراب ناامید شوی، درد کاهش می‌یابد». او به کوفه برگشت و حتی با وجود درد شدید، از نوشیدن شراب پرهیز کرد. چند روز سختی گذشت، اما در نهایت دردش برطرف شد و به آن بیماری مبتلا نشد.^۱

د) لعن شراب‌خوار

رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «خداوند شراب و شراب‌گیر و آن را که درختی برای تهیه شراب بکارد و شراب‌خوار و ساقی شراب و شراب‌فروش و خریدار شراب و کسی که پول شراب‌فروشی را بخورد و کسی که آن را حمل کند و کسی را که شراب برایش حمل شود، لعنت کرده است».^۲

ه) دوری از مجالس شراب

امام صادق علیه السلام که به مهمانی یکی از افسران منصور دوانیقی دعوت شده بود، در کنار سفره یکی از مدعوین آب می‌طلبید و پیش خدمت به جای آب، کاسه شراب می‌آورد. همین که ظرف شراب را به دست مهمان می‌دهند، امام صادق علیه السلام از جا برمی‌خیزد و سفره را ترک می‌کند. صاحب‌منزل دلیل حرکت آن حضرت را می‌پرسد و ایشان پاسخ می‌دهد: «رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: مطرود از رحمت خداست کسی که در کنار سفره‌ای بنشیند که در آن شرب خمر می‌شود».^۳

و) قطع معاشرت با شراب‌خواران

اسلام شیوه رفتار با افرادی که شراب می‌نوشند را مشخص کرده است؛ چنانچه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: «اگر شراب‌خوار سخنی گفت، باور نکنید؛ اگر خواستگاری کرد، به او زن ندهید؛ اگر بیمار شد، به عیادتش نروید؛ و اگر مُرد، بر جنازه‌اش حاضر نشوید؛ همچنین به او امانت ندهید».^۴

ز) ممنوع بودن معاملات با شراب‌خواران

۱. عبدالحسین دستغیب، گناهان کبیره، ج ۱، ص ۲۳۸.

۲. شیخ صدوق، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۵۱۱.

۳. محمد بن یعقوب کلینی، فروع کافی، ج ۶، ص ۲۶۸.

۴. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۲۷.

یکی از روش‌های رفتار با فرد شراب‌خوار، ممنوعیت معامله با اوست. اسماعیل فرزند امام صادق علیه السلام سرمایه‌ای در اختیار داشت و از امام خواست به مردی از قریش بدهد که برای تجارت عازم یمن بود. حضرت فرمود: پسر من به تو خبر نرسیده که او شراب‌خوار است؟ اسماعیل گفت: مردم چنین می‌گویند. حضرت فرمود: سرمایه مالی خود را در اختیار او قرار نده. اسماعیل خیرخواهی پدر را نشنیده گرفت و سرمایه مالی خود را به شراب‌خوار داد و او هم همه مال را به باد داد و چیزی از یمن برای اسماعیل نیاورد. آن سال امام صادق علیه السلام به حج مشرف شد و اسماعیل هم به حج رفت. چون شروع به طواف کرد، می‌گفت: خداوندا، به من در این آسیبی که دیده‌ام، پاداشی عنایت کن و به جای سرمایه نابودشده‌ام عوضی بده. امام صادق علیه السلام از پشت سر اسماعیل دستش را حرکت داد و به او فرمود: «پسر من دست بردار که به خدا سوگند نسبت به این حادثه چیزی به سود تو بر عهده خدا نیست و پاداش و عوضی هم نداری. آگاه شده بودی که او شراب‌خوار است، با این وصف او را امین خود دانستی». اسماعیل گفت: پدر من به چشم خودم ندیدم که او شراب‌خوار است، فقط از مردم شنیدم. حضرت فرمود: خداوند در کتابش می‌فرماید: «يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ يُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ»؛^۱ پیامبر اسلام، خدا و مؤمنان را در گفتارشان تصدیق می‌کند. وقتی اهل ایمان به چیزی نزد تو شهادت دادند، باید آنان را تصدیق کنی و مشروب‌خوار را امین ندانی؛ چراکه خداوند عزوجل در قرآنش می‌فرماید: «وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ: ۲ اموال خود را به سبک‌مغزان و کم‌خردان ندهید». پس چه سبک‌مغزی، سبک‌مغزتر از شراب‌خوار است.^۳

کتاب‌نامه

۱. ابن بابویه، محمد بن علی (شیخ صدوق)، الامالی، تحقیق: قسم الدراسات الاسلامیه، [بی‌جا]: مؤسسة البعثة، [بی‌تا].
۲. _____، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، چ ۲، قم: دار الشریف الرضی، ۱۴۰۶ ق.
۳. _____، علل الشرایع، [بی‌جا]: منشورات المكتبة

۱. توبه: ۶۱.

۲. نساء: ۵.

۳. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۷، ص ۲۶۷.

الحیدریة ومطبعتها فی النجف، [بی‌تا].

۴. _____، الخصال، مصحح: علی اکبر غفاری، چ ۱، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۶۲ ش.
۵. ارفع، مونیکا و سیدمجتبی جزایری، الکل (عوارض جسمی، روانی و اجتماعی مصرف الکل)، تهران: پیکان، ۱۳۹۷ ش.
۶. آشوری، داریوش، دانشنامه سیاسی، چ ۱۶، تهران: نشر مروارید، ۱۳۸۷ ش.
۷. دستغیب، عبدالحسین، گناهان کبیره، چ ۱۴، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۰ ش.
۸. رجبی، هادی و خداکرم عبدی، «شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر قرآن کریم»، مجله بصیرت و تربیت اسلامی، ص ۶۹-۹۳، ۱۳۸۹ ش.
۹. رسولی محلاتی، سیدهاشم، کیفر گناه و آثار و عواقب خطرناک آن، چ ۱۰، تهران: کتابخانه صدر، ۱۳۶۸ ش.
۱۰. ضمیری، محمدرضا، «مشروب‌خواری مردان، جرمی علیه زن و خانواده»، مجله مطالعات راهبردی زنان، ش ۲۰، ۱۳۸۲ ش.
۱۱. عبدی، مهدی و دیگران، «شناسایی ابعاد و شاخص‌های امنیت اجتماعی»، فصلنامه علمی - پژوهشی سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، دوره ۷، ۱۴۰۲ ش.
۱۲. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، چ ۴، تهران: دار الکتب الإسلامية، ۱۴۰۷ ق.
۱۳. _____، فروع کافی، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۶۷ ش.
۱۴. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، [بی‌تا]: مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۳ ق.
۱۵. مک‌گی، لین کوری، اعتیاد به الکل در نوجوانان، ترجمه: ابراهیم برادری و دیگران، تهران: انتشارات کدیور، ۱۳۹۷ ش.
۱۶. نصیری الحسینی، محمد داود و حسین قادری، علوم نوین در اسلام، تهران: اندیشه کویر، ۱۳۹۹ ش.